

NORMEN SCHOOLMEDIATHEEK PRIMAIR ONDERWIJS

Een stimulerende leesomgeving zorgt ervoor dat kinderen zich ontwikkelen tot mensen die gemakkelijk lezen. En dat is handig bij studie, computergebruik of gewoon in het dagelijkse leven. Een goed uitgeruste, aantrekkelijke schoolmediatheek is hierbij onmisbaar.

Onder een schoolmediatheek wordt verstaan: het geheel aan boeken en andere media die worden ingezet voor leesbeleving en informatievoorziening. Deze aantrekkelijke verzameling boeken en andere media is geordend en wordt ontsloten d.m.v. een kindvriendelijk zoek- en uitleensysteem.

Hoeveel materiaal een school zou moeten aanschaffen, hangt af van de omvang van de school, de mate van gebruik en de organisatie (bv. klassenbibliotheken of een centrale schoolmediatheek). Het Platform Educatief Bibliotheekwerk (specialisten schoolmediatheekwerk Openbare Bibliotheeksector) heeft hiervoor onderstaande richtlijnen opgesteld, die zijn gebaseerd op tientallen jaren praktijkervaring.

De hier genoemde normen gaan uit van een centraal opgestelde schoolmediatheek, en een optimaal gebruik door alle groepen. Er zijn normen opgesteld voor:

[Prentenboeken en voorleesbundels groep 1 en 2](#)

[Leesboekjes voor beginnende lezers groep 3](#)

[Vrij lezen groep 4 t/m 8](#)

[Informatieve media groep 1 t/m 8](#)

Maar allereerst zijn er aanbevelingen opgenomen over het [aanschafbeleid](#), de [inrichting](#) en het [onderhoud](#).

1. INRICHTING VAN DE SCHOOLMEDIATHEEK

Centrale schoolmediatheek

De hier genoemde normen gaan uit van een centraal opgestelde schoolmediatheek. Dit heeft als voordeel dat er meer keuze is voor de leerlingen. Afhankelijk van de bouw en inrichting van de school kan besloten worden om delen van de collectie decentraal te plaatsen.

Catalogus- en uitleensysteem

Er zijn verschillende systemen in de handel, waarmee de schoolmediatheek kan worden beheerd, zoals het door bibliotheken ontwikkelde [Educat-B](#).

Houd rekening met aanschafkosten, jaarlijkse onderhoudskosten en vervangingskosten. Software wordt in 5 jaar afgeschreven.

Bij een geautomatiseerd catalogus- en uitleensysteem hoort natuurlijk een pc of een werkstation (netwerksituatie).

Werkruimte incl. computers voor kinderen

Wanneer de school over een centraal opgestelde schoolmediatheek beschikt, kunt u overwegen om daar tevens werkruimte voor kinderen te creëren. Kinderen kunnen dan ter plekke materialen raadplegen: boeken, cd-roms maar ook Internet. Wanneer uw gebouw zich hier niet toe leent, zullen dergelijke werkplekken in de klassen gesitueerd moeten worden.

Nodig zijn:

- Groepstafels voor gezamenlijke werkstukken
- Tafels voor individueel gebruik
- Computerwerkplekken met internetverbinding, cd-rom station en koptelefoon(s).

Kasten

Prentenboeken in bakken:

Het is niet handig om prentenboeken in gewone boekenkasten te plaatsen. Aanbevolen wordt ze frontaal in bakken (bv. Curverkratjes) te zetten, d.w.z. met de voorkant naar voren. In één kratje kunnen ca. 30 prentenboeken.

Kasten voor Vrij lezen groep 4 t/m 8:

Per 50 boeken 1 strekkende meter nodig. Afmetingen: bovenste schap niet hoger dan 1.50 m. Aanbevolen diepte van de schappen: minimaal 25 cm, liever 30 cm. Onderste schappen ca. 20 cm boven de grond i.v.m. stof en te diep bukken. Plaats de boeken voor de onderbouw op de onderste planken, en voor de bovenbouw hoger.

Kasten voor Informatief materiaal:

Per 30 banden 1 strekkende meter nodig. Afmetingen: bovenste schap niet hoger dan 1.50 m. Aanbevolen diepte van de schappen: 30 cm (informatieve boeken zijn gemiddeld groter dan verhalende boeken). Onderste schappen ca. 20 cm boven de grond i.v.m. stof en te diep bukken. Plaats de boeken voor de onderbouw op de onderste planken, en voor de bovenbouw hoger.

2. AANSCHAFBELEID : KEUZE EN KWALITEIT

Een belangrijke voorwaarde voor een goed aanschafbeleid is, dat er jaarlijks geld voor wordt gereserveerd in de schoolbegroting.

Wanneer er een nieuwe (lees)methode wordt ingevoerd, brengt dit vaak **ook** kosten voor de schoolmediatheek met zich mee, omdat er bijv. in de nieuwe methode met bepaalde thema's wordt gewerkt of bepaalde (prenten)boeken worden gebruikt die nog ontbreken op school.

Het is mogelijk om uw boeken *kastklaar*, d.w.z. geplastificeerd en met rug-etiket) aan te schaffen. Informeer hier naar bij uw schoolmediatheekdienst.

Oriënteren

Bij het aanschaffen van nieuw materiaal is het zaak om u zo goed mogelijk te oriënteren. Ga niet alleen af op het aanbod van uitgevers; schaf niet klakkeloos hele series aan.

- Vraag advies aan uw schoolmediatheekdienst of aan uw kinderboekhandel.
- Lees recensies in kranten en vakbladen of kijk op internet, bijv. [Leesplein](#)
- Het is soms mogelijk om een collectie boeken/andere media enkele weken op zicht te krijgen. In dat geval kunt u naast collega's ook kinderen bij de keuze te betrekken.
- In een aantal provincies en steden worden door het bibliotheekwerk zgn. Boekenshows voor het onderwijs georganiseerd.
- Er zijn diverse advieslijsten verkrijgbaar, zoals de jaarlijkse Aanbevolen-lijsten en de Basislijsten Belevend Lezen en Informatief:
 - [Basisadvieslijst Schoolmediatheek primair onderwijs : onderbouw](#)
 - [Basisadvieslijst Schoolmediatheek primair onderwijs : midden- en bovenbouw](#)
 - [Advieslijst 9-12 jaar](#)
 - Zie elders in het [Expertisecentrum Schoolbieb.nl – onderdeel Collectie](#)

Keuze en kwaliteit van het materiaal

Een stimulerende leesomgeving betekent, dat er een ruime keuze is aan aantrekkelijke materialen, die voldoen aan de informatiebehoefte en/of aan de leeshonger van de leerlingen.

Thema's inventariseren

Hou rekening met thema's die worden behandeld. Wat is de informatiebehoefte van de school? Bij welke vakken wordt het verwerven en verwerken van informatie wordt toegepast. Welke onderwerpen komen binnen betreffende vakken en bijbehorende methodes aan de orde? De methodes van de school worden gescreend op behandelde thema's en onderwerpen.

Op basis hiervan kunt u een 'wensenlijst' opstellen, waarop kan worden afgevinkt wat er is.

Wat is een goed prentenboek

Kort en bevredigend eindigend verhaal, waarin de tekst en illustraties een even grote plaats innemen. Het verhaal speelt in op de denk- en fantasiewereld van de beoogde leeftijd (meestal 4 t/m 8 jarigen, hoewel er ook prachtige prentenboeken zijn voor de bovenbouw). Door middel van taal en illustraties krijgen kinderen greep op hun leef- en fantasiewereld.

Het prentenboek, zeker voor wat oudere kinderen, kan door de verschillende stijlen van de illustraties bijdragen tot de esthetische vorming.

Wat is een goede voorleesbundel/gedichten- en of versjesbundel

Het taalgebruik moet geschikt zijn om voor te lezen, dus niet te lange en niet te korte zinnen en een natuurlijk taalgebruik. De verhalen moeten 'lekker in de mond liggen'. De lengte van de verhalen/gedichten dienen aan te sluiten bij de spanningsboog van die leeftijd. De thema's moeten aansluiten bij onderwerpen en gebeurtenissen die thuis en op school aan de orde komen.

Wat is een goed eerste leesboekje

Een goed eerste leesboekje is allereerst een goed boek, met een aardig verhaal en dito illustraties die de tekst ondersteunen. Daarnaast moet een eerste leesboekje aansluiten bij de op school gebruikte methode. Het thema of onderwerp moet passen bij de leeftijd (6 tot 8 jaar).

Een veel voorkomende valkuil van eenvoudige teksten is het soms gekunstelde taalgebruik: om te moeilijke (te lange) woorden te vermijden wordt de woordkeus op onnatuurlijke wijze aangepast. Bijv. 'lijn' als elektriciteitsdraad wordt bedoeld, of 'een blad' in plaats van blaadje of bladzijde.

Wat is een goed informatief boek

- De informatie moet interessant zijn en aansluiten aan bij wat een kind al weet. Onderwerpskeuze, taalgebruik, lay-out en de feitelijke informatie moeten afgestemd zijn op de beoogde leeftijdsgroep. De informatie moet kloppen, en er is een inhoudsopgave / register. Duidelijke en aantrekkelijke presentatie, met veel illustraties. De illustraties zijn voorzien van bijschriften.

Wat is een goed educatief computerspel

- Let hierbij op de volgende zaken:
- Wat is het voor soort spel, wat is het doel van het programma?
- Sluit het spel goed aan op de leerstof?
- Zijn er verschillende niveau's mogelijk?
- Hoe lang blijven kinderen geboeid door dit spel?
- Is de vormgeving geslaagd?
- Techniek en gebruiksgemak: zijn de knoppen duidelijk, is de uitleg plezierig, kun je de uitleg de 2e keer ook overslaan
- Prijs-kwaliteit: verwacht topkwaliteit voor €40

In vakbladen, dagbladen en kindertijdschriften staan regelmatig recensies van educatieve software.

Wat is een goede educatieve website

Zijn de gegevens actueel en worden ze bijgehouden, is de informatie juist en betrouwbaar, is duidelijk wie er achter de site zitten, is de site overzichtelijk en kun je gemakkelijk navigeren.

Uitgebreide informatie over het beoordelen van websites in de vorm van een online-cursus (duur: ca. 1,5 uur) vindt u bij de <http://www.webdetective.nl/> van de Overijsselse Bibliotheek Dienst. De Internet-detective van de Koninklijke Bibliotheek is stop gezet.

3. ONDERHOUD VAN UW SCHOOLMEDIATHEEK

Plastificeren van boeken

Koop uw boeken 'kastklaar', d.w.z. geplastificeerd en met een rug-etiket, dat scheelt aan onderhoud. Een geplastificeerd boek gaat minstens 3x langer mee. Informeer hier naar bij uw schoolmediatheekdienst.

Jaarlijks saneren

Voor het beheer van een schoolmediatheek / documentatiecentrum is het *saneren* van materialen net zo belangrijk als de aanschaf van nieuw materiaal.

- Verouderde boeken en andere materialen hebben een demotiverend effect op de leerlingen
- Bovendien halen ze de totale collectie naar beneden.

Beter een kleinere collectie die up-to-date is, dan propvolle kasten waarin het mooie, bruikbare materiaal visueel 'verdrinkt' in de grote hoeveelheid verouderde boeken of andere materialen.

Algemene saneringsrichtlijnen

Het gaat bij saneren om het verwijderen van verouderd materiaal. U evalueert de bruikbaarheid van de materialen in de schoolmediatheek.

→ Inhoud

Met name informatie is gevoelig voor veroudering. Kijk naar het jaar van uitgave: informatief materiaal dat ouder dan is dan 8 jaar verdient een kritische blik, zeker bij landen-informatie. Als het ouder is dan 12 jaar kunt u het haast ongezien wegdoen.

Bij verhalende boeken is de vraag: spreekt de inhoud van het verhaal de kinderen nog wel aan?

→ Didactische presentatie

Is het taalgebruik eigentijds, hoe is de tekst gestructureerd (lange lappen of juist korte stukjes, indeling in hoofdstukken), het niveau van de informatie in relatie tot de doelgroep, passen de lay-out en illustraties nog in deze tijd, aanwezigheid van een register.

→ Slijtage

Saneer alles wat er vies uitziet, of onherstelbaar beschadigd is. Veel populaire (prenten)boeken kunt u gewoon opnieuw aanschaffen.

Zie voor het repareren van boeken de tips hieronder.

Tips voor het plakken van boeken

Nodig:

- filmolux of boeklon 10 cm breed
- filmoplast of rijstpapier
- houtlijm

Beschadiging	Wijze van herstellen
Kapotte rug	Een strook filmolux over de gehele lengte van de rug plakken
Losse bladzijden	Plakken met houtlijm (nooit met boeklon of filmolux)
Gescheurde bladzijden	Plakken met dunne filmoplast of rijstpapier

N.B. Nóóit repareren met gewoon plakband: dit vergeelt, het gaat krullen en wordt hard.

4. Prentenboeken en voorleesbundels groep 1-2

Berekeningsgrondslag: 3 (prenten)boeken per kleuter (= 1/4 deel van de schoolpopulatie) met een minimumcollectie van 40. Gemiddelde boekprijs is €13,00

Groei van startcollectie naar streefbezit in 5 jaar.

Raadpleeg voor meer inhoudelijke informatie de paragraaf [Aanschafbeleid](#).

Prentenboeken en voorleesbundels groep 1 en 2						
Omvang school in leerlingen	Aantal kleuters (=1/4 deel)	Start-collectie	Kosten startcollectie	Gewenste collectieomvang	Aanschaf per jr 10 %	Kosten per jr
Tot en met 50	12	20	€ 260	40	4	€ 52
51 t/m 75	15	23	€ 293	45	5	€ 59
76 t/m 100	20	30	€ 390	60	6	€ 78
101 t/m/ 125	28	42	€ 546	84	8	€ 100
126 t/m 150	35	53	€ 683	105	9	€ 117
151 t/m 200	43	65	€ 839	129	13	€ 168
201 t/m 250	56	84	€ 1.092	168	17	€ 218
251 t/m 300	68	102	€ 1.326	204	20	€ 265
301 t/m 350	81	122	€ 1.580	243	21	€ 273
351 t/m 400	93	140	€ 1.814	279	28	€ 363
401 t/m 450	106	159	€ 2.067	318	32	€ 413
451 t/m 500	118	177	€ 2.301	354	35	€ 460

5. Leesboekjes beginnende lezers groep 3

Avi 1 t/m 4, leesboekjes aansluitend bij de methode. Raadpleeg voor meer inhoudelijke informatie de paragraaf [Aanschafbeleid](#).

Uitgangspunt: 5 boekjes per leerling groep 3 (= 1/8 deel van de schoolpopulatie). Groei naar streefbezit (gewenste collectie-omvang) kleine scholen snel in 0-2 jaar, grote scholen in 4-5 jaar. Gemiddelde boekprijs is €8.00

Eerste leesboekjes groep 3						
Aantal ln school	Aantal ln gr 3 (1/8 deel)	Startcollectie aantal ex.	Startcollectie kosten	Collectieomvang aantal ex.	Aanschaf per jr 8 %	Kosten per jr
Tot en met 50	6	30	€ 240	30	2	€ 16
51 t/m 75	9	40	€ 320	45	4	€ 32
76 t/m 100	12	48	€ 384	60	5	€ 32
101 t/m/ 125	14	56	€ 448	70	6	€ 48
126 t/m 150	17	64	€ 512	85	7	€ 56
151 t/m 200	22	83	€ 664	110	9	€ 72
201 t/m 250	28	98	€ 784	140	11	€ 88
251 t/m 300	34	119	€ 952	170	14	€ 112
301 t/m 350	40	120	€ 960	200	16	€ 128
351 t/m 400	48	144	€ 1.152	240	19	€ 152
401 t/m 450	54	135	€ 1.080	270	22	€ 176
451 t/m 500	60	150	€ 1.200	300	24	€ 192

6. Vrij lezen collectie groep 4 t/m 8

Ook voor de snelle lezers uit groep 3. Uitgangspunt: 5 boeken per leerling. Groei van startcollectie naar gewenste collectie omvang in 5 jaar. Gemiddelde boekprijs is €14.00

Raadpleeg voor meer inhoudelijke informatie de paragraaf [Aanschafbeleid](#).

Vrij lezen groep 4 t/m 8						
Aantal ln school	Aantal ln gr 4-8 (5/8 deel)	Startcollectie aantal ex.	Startcollectie kosten	Collectie omvang aantal ex.	Aanschaf per jr 8 %	Kosten per jr
Tot en met 50	31	78	€ 1.085	155	12	€ 168
51 t/m 75	40	100	€ 1.400	200	16	€ 224
76 t/m 100	63	158	€ 2.205	315	25	€ 350
101 t/m/ 125	70	175	€ 2.450	350	28	€ 392
126 t/m 150	86	215	€ 3.010	430	34	€ 476
151 t/m 200	109	273	€ 3.815	545	44	€ 616
201 t/m 250	140	350	€ 4.900	700	56	€ 784
251 t/m 300	172	430	€ 6.020	860	69	€ 966
301 t/m 350	203	508	€ 7.105	1015	81	€ 1.134
351 t/m 400	234	585	€ 8.190	1170	94	€ 1.316
401 t/m 450	265	663	€ 9.275	1325	106	€ 1.484
451 t/m 500	297	743	€ 10.395	1485	119	€ 1.666

7. Informatieve media groep 1 t/m 8

Het gaat hierbij om het documentatiecentrum, dat behalve informatieve boeken ook digitale naslagwerken en andere informatie op cd-rom, tijdschriften, kleine brochures zoals de informatieboekjes van De Ruiter en werkstukken van kinderen, zou kunnen bevatten. Ook speelt het zoeken van informatie op Internet in toenemende mate een rol.

Raadpleeg voor meer inhoudelijke informatie de paragraaf [Aanschafbeleid](#).

Verhouding boeken – andere media: aanbevolen wordt 80 % boeken en 20 % overige media. Voor het tellen geldt als vuistregel 3 brochures/tijdschriften = 1 boek = 1 cdrom.

Groei naar gewenste collectie-omvang in 5 jaar.

Nonfictie jeugd € 15,50 gemiddelde prijs incl. plastificeren e.d.

Informatieve media groep 1-8

Aantal ln school	Startcollectie aantal ex.	Startcollectie kosten	Gewenste collectie aantal ex.	Aanschaf per jr 8 %	Kosten per jr
Tot en met 50	125	€ 1.938	250	20	€ 310
51 t/m 75	138	€ 2.139	275	22	€ 341
76 t/m 100	150	€ 2.325	300	24	€ 372
101 t/m 125	163	€ 2.527	325	26	€ 403
126 t/m 150	175	€ 2.713	350	28	€ 434
151 t/m 200	200	€ 3.100	400	32	€ 496
201 t/m 250	225	€ 3.488	450	36	€ 558
251 t/m 300	250	€ 3.875	500	40	€ 620
301 t/m 350	275	€ 4.263	550	44	€ 682
351 t/m 400	300	€ 4.650	600	48	€ 744
401 t/m 450	313	€ 4.852	625	50	€ 775
451 t/m 500	325	€ 5.038	650	52	€ 806

Toelichting bij de normen

Gewenste collectie-omvang:

Per onderdeel is vastgesteld wat de gewenste omvang van de collectie zou moeten zijn, gerelateerd aan de omvang van de school, indien er structureel en intensief gebruik wordt gemaakt van het desbetreffende schoolmediatheek onderdeel.

Jaarlijkse aanschaf:

Dit is de hoeveelheid die vanwege slijtage en veroudering nodig is om de collectie op peil te houden. Voor prentenboeken ligt dit op 10 % van de collectie, d.w.z. dat een prentenboek gemiddeld 10 jaar meegaat. Voor overige onderdelen ligt het op 8 %.

Startcollectie:

De startcollectie is afgeleid van de gewenste collectie-omvang.

Het is niet altijd nodig om bij de start al meteen op de 'gewenste omvang' te zitten. Men kan er voor kiezen hier in maximaal 5 jaar naar toe te groeien. In het begin is er immers nog niets verouderd of versleten, en kan de jaarlijkse aanschaf gebruikt worden om de collectie te laten groeien.

N.B. Wellicht is het mogelijk om voor de startcollectie een subsidie te verkrijgen bij uw gemeente, bijv. in het kader van GOA / Kansbeleid.

Bedragen:

Gemiddelde boekprijzen over 2005

- prentenboeken € 13,00

- eerste leesboekjes € 8,00
- verhalende jeugdboeken € 14,00
- informatieve jeugdboeken €14,00